

листяної поверхні яблуні. *Вісник ХНАУ. Серія: Рослинництво, селекція і насінництво, плодоовочівництво і зберігання*. 2019. №1. С. 66-75

4. Майборода, В.П., Полуніна, О.В. Облистяність двопровідникових саджанців яблуні залежно від щільності розміщення рослин у ряду і способу створення двох провідників у розсаднику. *Сучасні тенденції розвитку науки (частина I): матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 17-18 березня 2018 року.* – Київ.: МЦНД, 2018. С. 40

5. Кондратенко, П. В., Бублик, М. О. Методика проведення польових досліджень з плодовими культурами. Київ. Аграрна наука, 1996. 95 с.

УДК 633.854.78:635.275.5:631.559

Меркулов Д. В., здобувач вищої освіти

Дерев'янко І. О., канд. с.-г. наук, доцент

Державний біотехнологічний університет

e-mail: danil25022002@gmail.com, dierievianko.irina@ukr.net

ВПЛИВ АГРОКЛІМАТИЧНИХ УМОВ НА ФОРМУВАННЯ ВРОЖАЙНОСТІ ГІБРИДІВ СОНЯШНИКУ (ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ)

Соняшник є основною олійною культурою в Україні. Він має велике народногосподарське значення та за своєю цінністю не поступається таким експортно-орієнтованим культурам, як пшениця, кукурудза та соя. Сьогодні соняшник є однією з найзатребуваніших сільськогосподарських культур у світі. Його посівні площі стрімко зростають у всіх країнах. Так, лише за останнє століття посівна площа соняшнику у світі збільшилася більш ніж у два рази: з 12,4 млн га до майже 29,0 млн га. Насіння сучасних сортів і гібридів соняшнику містить понад 50% олії з високими харчовими та смаковими якостями, завдяки чому ця культура, порівняно з іншими олійними культурами, забезпечує найбільший умовний вихід олії з гектара посіву. Частка соняшникової олії від загального виробництва олій в Україні становить близько 98% [1].

За переробки насіння соняшнику на олію одержують 30–35% шроту, що містить до 40% протеїну та є висококонцентрованим білковим кормом для худоби, а також 20% лущиння – цінної сировини для промислового виробництва спирту, кормових дріжджів тощо. Із зібраних кошиків одержують пектин, що використовують у кондитерській промисловості. Кошки соняшнику можна також силосувати для згодовування тваринам, зокрема великій рогатій худобі та вівцям. Кошки містять 6,2–9,9% протеїну, 3,5–6,9% олії, 43,9–54,7% безазотистих екстрактивних речовин та 13,0–17,7% клітковини. Із кошиків соняшнику можна виготовляти борошно, що характеризується однаковою поживністю із пшеничними висівками [2].

Важливою передумовою підвищення продуктивності сільськогосподарського виробництва є використання науково обґрунтованого складу посівних площ та раціональної сівозміни, що забезпечує оптимальне співвідношення культур. Застосування сівозміни не потребує додаткових витрат,

але може підвищити врожайність і прибутковість культур, сприяти збереженню та підвищенню родючості ґрунту, регулювати його водний і поживний режими та покращити фітосанітарний стан посівів [3].

Адаптація галузі рослинництва до вимог сучасних аграрних ринків та високий ступінь залежності виробників від результатів своєї комерційної діяльності призвели до звуження асортименту сільськогосподарських культур, що вимагає врахування екологічних вимог, ефективних систем захисту рослин та економіки виробничої діяльності на основі новітніх агротехнологій та сортів сільськогосподарських культур [4].

Обираючи гібрид соняшнику, обов'язково потрібно провести моніторинг поля на наявність вовчка соняшникового. Якщо рослини попереднього гібриду були уражені на 15–20% цим бур'яном, то ні в якому разі даний гібрид сіяти більше не можна, необхідно замінити його на інший, оскільки в наступному році є загроза ураження вовчком до 50%. Вовчок соняшниковий проростає під впливом кореневих виділень кукурудзи, сої та льону, але не паразитує на цих культурах, дочекуючись посівів соняшнику [**Error! Reference source not found.**].

Необґрунтоване збільшення посівних площ соняшнику з порушенням частки його в структурі ріллі, інтенсивне землеробство з використанням високих норм мінеральних добрив і синтетичних пестицидів призводить до забруднення ґрунтів токсичними речовинами і як наслідок – одержання неякісних і небезпечних продуктів харчування. Для стабілізації балансу між інтенсивним землеробством та раціональним використанням земельних ресурсів необхідно вдосконалювати сільськогосподарські методи вирощування культур, зокрема правильно обирати сорти і гібриди, дотримуватись сівозмін, оптимальної частки соняшнику у структурі посівних площ, забезпечувати раціональне живлення рослин за рахунок використання мікродобрив, позакореневого удобрення, вирощування сидератів, повного повернення рослинних решток до ґрунту, оптимізації захисту посівів від шкочинних організмів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Сільськогосподарське виробництво. Євростат. URL:<https://ec.europa.eu/eurostat/web/agriculture/data/database> (дата звернення: 07.10.2024).
2. Лабейко М.А., Литвиненко О.А., Любченко Н.М., Гладкий Ф.Ф. Деякі аспекти щодо гідролізу хлорогенової кислоти, отриманої зі соняшникового шроту. *Інтегровані технології та енергозбереження*. 2019. Вип. 2. С. 32–37.
3. Гавілей О.В., Панькова С.М., Катеринич О.О., Полякова Л.Л. Вплив заміни соєвого шроту на соняшниковий у раціоні курчат-бройлерів на їх ріст і розвиток. *Вісник аграрної науки*. 2020. 98 (12). С. 32–40.
4. Gamajunova V.V., Kuvshinova A.O., Kudrina V.S., Sydiakina O.V. Influence of biologicals on water consumption of winter barley and sunflower in conditions of Ukrainian Southern Steppe. *Innovative Solutions In Modern Science*. New York. ТК Meganom LLC. 2020. № 6 (42). P. 149–176.

5. Ткачук О.П., Бондарук Н.В. Фактори інтенсифікації та екологізації вирощування соняшнику. *Аграрні інновації*. Меліорація, землеробство, рослинництво. 2023. Вип. 18. С. 120–127.

УДК 633.11:631.559

Мілько Д. С., здобувач вищої освіти*
Державний біотехнологічний університет
e-mail: dmitriy.milko29@gmail.com

ОПТИМІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЧНИХ ЕЛЕМЕНТІВ ВИРОЩУВАННЯ СОНЯШНИКУ В УМОВАХ СХІДНОЇ ЧАСТИНИ ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Підвищення врожайності соняшнику та забезпечення стійкості сучасних гібридів до несприятливих погодних умов є вкрай актуальними завданнями. Це вимагає проведення комплексних наукових досліджень, спрямованих на вдосконалення існуючих та розробку інноваційних, екологічно безпечних елементів технологій вирощування, адаптованих до умов нестійкого зволоження східної частини Лісостепу України.

Наукові дослідження, проведені в різних регіонах України, показали, що для забезпечення стабільної врожайності соняшнику та дотримання екологічних стандартів необхідно застосовувати адаптивні конкурентоспроможні технології. Вони за рівнем економічної ефективності та екологічної безпеки можуть замінити інтенсивні й енергозберігаючі методи. Розробка таких технологій базується на адаптивних властивостях сучасних гібридів та використанні альтернативних агротехнічних прийомів.

Найбільш суттєвий вплив на врожайність соняшнику мають метеорологічні умови вегетаційного періоду, але їх негативний вплив можна частково мінімізувати, обираючи оптимальні строки сівби, норми висіву та найбільш адаптовані до зони вирощування гібриди.

Дослідження виявили, що внесення елементів біологізації знижує середньодобову витрату ґрунтової вологи. Найменший коефіцієнт водоспоживання було зафіксовано для органічної технології (407 і 423 м³/т сухої речовини), тоді як екстенсивна технологія характеризувалася найвищими втратами активної вологи (523 і 624 м³/т). Крім того, системи з елементами біологізації в мінеральному живленні забезпечували більш економне використання азоту з ґрунту.

Соціально-економічна значимість таких досліджень полягає у підвищенні врожайності та якості насіння, забезпеченні рентабельності виробництва та зменшенні екологічного навантаження на навколишнє середовище. В умовах глобального забруднення природи та необхідності сталого виробництва

*Науковий керівник – Михайленко В. О., канд. с.-г. наук, доцент